

RAADSINFORMATIEBRIEF – Nr. 2023-023

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum 9 maart 2023
Zaaknummer Z/22/435510 /ADV/23/1142095
Onderwerp Het tempelcomplex Herwen-Hemeling en ontwikkelingen ten aanzien van publieksbereik.
Portefeuillehouder B. Kagei
Contactpersoon Lillian Werdmuller
E-mail lwerdmuller@zevenaar.nl
Telefoon 217

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

Het organiseren van tentoonstellingen met vondsten van het tempelcomplex Herwen-Hemeling neemt meer tijd in beslag dan verwacht. Dit heeft gevolgen voor de uitgaven van het via de 2de VGR 2022 toegekende budget voor publieksbereik. Via deze brief informeert het college u daarover.

Kernboodschap

Met de vaststelling van de 2^e VGR 2022 heeft de raad € 25.000,00 beschikbaar gesteld voor publieksbereik m.b.t. de opgraving van de tempellocatie Herwen-Hemeling. Er is hard gewerkt om vanaf het voorjaar 2023 twee tentoonstellingen te realiseren. Wegens afstemming tussen partijen kon dit niet eerder. Als gevolg daarvan is van de € 25.000,00 slechts € 3.000,00 uit gegeven.

Het resterende bedrag van € 22.000,00 is voor 2022 beschikbaar gesteld en kan niet gereserveerd worden voor 2023. In de 1^e VGR 2023 wordt het restant bedrag daarom opnieuw aangevraagd.

Besluitvorming over de 1ste VGR 2023 door de raad is pas in juni 2023. Dit betekent dat alle activiteiten waarvoor nu uitgaven gedaan moeten worden, stil komen te liggen.

Omdat dit niet wenselijk is, heeft het college besloten dat - vooruitlopend op het besluit van de raad – het Liemers Museum geplande verplichtingen aan kan gaan, zodat vanaf half maart 2023 geplande tentoonstellingen gerealiseerd kunnen worden. Hier wordt gehandeld volgens de wens van de raad om zo spoedig mogelijke vondsten van het tempelcomplex Herwen-Hemeling aan het publiek te tonen.

Context

- Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
- Collegeprogramma
- Motie/amendement/toezegging 204

- Anders, namelijk

Inhoudelijke boodschap

In de 2de VGR 2022 is een opsomming gegeven wat voor het budget van € 25.000,00 wordt gerealiseerd. Dit is hier overgenomen. Er is per punt aangegeven wat al gerealiseerd en in gang gezet is.

1. *Budget voor het museum om een lezing in de Cultuurfabriek te organiseren over de tempellocatie.*

20 oktober 2022 heeft Jos van Nistelrooij in de Cultuurfabriek een zeer goed bezochte lezing gehouden over het tempelcomplex Herwen-Hemeling.

2. *In het najaar 2022 een tijdelijke tentoonstelling in het Liemers museum van objecten van de tempellocatie. Voor de extra kosten van het museum voor transport, verzekering en extra klimaatbeheersingsvitrines wordt budget gevraagd.*

Expositie topvondsten vanaf mei/juli 2023

Inmiddels is gebleken dat de expositie met topvondsten – onder andere van de tempellocatie die tot eind september 2022 in Museum Het Valkhof is geweest - pas vanaf mei/juni 2023 in het Liemers Museum kan worden tentoongesteld. Deze expositie is een half jaar te bezoeken.

Warming up

Vanwege de wens van het college en de raad om het Liemerse publiek niet te lang te laten wachten heeft het college ingestemd met een 'warming-up' expositie, in aanloop naar de expositie van de topvondsten in mei/juni 2023.

De tentoonstelling 'Romeinen op komst' focust met name op de vondsten die voorafgaand aan de ontdekking van Herwen-Hemeling al in dit gebied, de Geitenwaard, zijn gedaan.

In de hoofdopzet van de expositie wordt aandacht besteed aan de rol van vrijwilligers in de archeologie. Verder worden enkele thema's gekozen die zowel in de Romeinse tijd als in de prehistorie van belang waren, zoals het thema 'rituelen', ritueel 'landschap' en het dagelijks leven. Deze tentoonstelling loopt van medio maart tot de expositie van de topvondsten.

3. *Organiseren van een permanente Limes-tentoonstelling in het Liemers Museum waar objecten van de tempellocatie aan toegevoegd worden. Start december 2022 - gereed 2023. Voor de extra kosten van het museum voor ontwerp en uitvoering wordt budget gevraagd.*

Er wordt sedert het najaar 2022 gewerkt aan het realiseren van een permanente Romeinen tentoonstelling. Wanneer deze permanente tentoonstelling gereed is, is nog niet te zeggen. Dat is immers afhankelijk van het onderzoek van de objecten gevonden bij de tempellocatie Herwen-Hemeling.

Het Limes-eiland wordt zo opgezet dat het grote zware objecten maar ook heel erg kleine objecten kan bevatten. Er zullen objecten worden geplaatst van het castellum Carvium uit de Bijland en objecten van het opgegraven tempelcomplex bij Herwen-Hemeling.

4. *Budget voor interviews, een filmpje, vlogs en krantenartikelen om inwoners en publiek te kunnen informeren over en betrekken bij het onderzoek dat na de opgraving van start gaat.*

Uit dit budget is een opdracht betaald - mede gefinancierd door Erfgoed Gelderland - om het basis verhaal van de Romeinen (inclusief de tempellocatie Herwen Hemeling) in de Liemers te schrijven.

Communicatie en vervolgproces

Communicatie naar buiten

Hierover wordt via de gebruikelijke kanalen (online en offline) gecommuniceerd.

Vervolgproces

De Romeinen zijn een belangrijk thema voor Zevenaar en de Liemers en ook voor de regio Arnhem – Nijmegen. De GMR en de Provincie Gelderland zetten ook op dit thema in.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Bijlagen

-